

Forslag

til

Lov om psykiatriske hospitaler og afdelinger.

FremSAT den 4. marts 1959 af *indenrigsministeren*.

§ 1. De staten tilhørende sindssygehospitaler betegnes fremtidig som psykiatriske hospitaler.

§ 2. Indenrigsministeren bemyndiges til at lade opføre psykiatriske hospitaler i Hillerød, Hjørring og Odense kommuner.

§ 3. Indenrigsministeren bemyndiges til ved køb eller ekspropriation at erhverve de til hospitalerne nødvendige arealer i de pågældende kommuner.

§ 4. Bevillinger til de nævnte arealerhvervelser og byggearbejder samt til montering af bygningerne søges på de årlige finanslove.

§ 5. Indenrigsministeren kan efter indhentet erklæring fra sundhedsstyrelsen og med de bevilgende myndigheders tilslutning godkende, at der ydes et særligt statstilskud til driften af psykiatriske afdelinger, som oprettes ved kommunale sygehuse, når dette under hensyn til opbygningen af statens psykiatriske hospitalsvæsen findes hensigtsmæssigt og en egentlig statslig afdeling ikke agtes oprettet.

§ 6. Finansministeren bemyndiges til at udstede statsobligationer til fremskaffelse af de fornødne midler til gennemførelse af de i nærværende lovs §§ 2 og 3 indeholdte bestemmelser.

Bemærkninger til lovforslaget.

Ved skrivelse af 29. marts 1952 nedsatte indenrigsministeriet en kommission vedrørende statens sindssygevæsen. Kommissionen afgav sin betænkning i november 1956, og heri indeholdes udkast til forslag til lov om opførelse af psykiatriske hospitaler i Odense, Hillerød, Hjørring, Kolding og Københavns amt samt om opførelse af et behandlingsafsnit ved det psykiatriske hospital i Århus.

Allerede på et tidligere tidspunkt, i december 1952, havde kommissionen imidlertid afgivet en foreløbig indstilling angående forskellige spørgsmål, der skønnedes at være af så presserende karakter, at de nødvendigvis måtte optages til omgående løsning, uafhængig af de øvrige reformer.

Nævnte præliminære betænkning var baggrunden for lov nr. 88 af 31. marts 1953 om opførelse af

sindssygehospitaler i Ålborg og Glostrup og om opførelse af plejehjem for sindssyge i Ballerup-Måløv kommune og i Viborg samt om ændring af lov nr. 205 af 4. juni 1947 om opførelse af et nyt sindssygehospital i Brønderslev m. v.

De i loven omhandlede institutioner er nu alle, med undtagelse af hospitalet i Ålborg, under opførelse eller fuldførte. Plejehjemmene i Ballerup og Viborg er taget i brug i april 1957, hospitalet i Brønderslev i oktober 1957, det psykiatriske børnehospital i Århus er taget i brug i september 1958, hospitalet i Glostrup er ligeledes påbegyndt og påregnes fuldført i foråret 1960, og moderniseringen af hospitalet i Viborg, der vil blive gennemført etapevis, er igangsat. Men hensyn til opførelsen af hospitalet i Ålborg har endelige dispositioner endnu

ikke kunnet træffes, idet de stedlige sygehusplaner, hvormed dette hospitalsbyggeri skal koordineres, først for nylig er blevet således afklarede, at man har kunnet gå videre dermed.

Loven af 31. marts 1953 er således ved at have udspillet sin rolle, og nærværende lovforslag fremsættes derfor med henblik på den nødvendige videreførelse af den igangværende udbygning af statens psykiatriske hospitalsvæsen.

Af et sagkyndigt underudvalg under kommissionen har meget indgående undersøgelser været iværksat til klarlægning af det eksisterende pladsbehov. Man skal herom henvise til det i betænkningen pag. 32 ff anførte, hvoraf fremgår, at det nævnte udvalg under hensyntagen til de i betragtning kommende faktorer har beregnet, at statens psykiatriske hospitalsvæsen i 1970 sandsynligvis vil have brug for ca. 10 800 pladser, medens man — hvis der ikke foretoges andre udvidelser end de ved loven af 31. marts 1953 hjemlede — til den tid kun ville disponere over 7 100 pladser. Man skulle herefter inden for den pågældende periode tilstræbe at tilvejebringe ca. 3 700 pladser. Herved angives, selvom udbygningsperioden utvivlsomt må blive længere end ved de anstillede beregninger forudsat, størrelsesordenen af det konstaterede pladsbehov. Man skal i denne forbindelse yderligere bemærke, at der i januar 1958 af direktoratet for statens sindssygehospitaler har været indhentet et memorandum fra overlæge *Otto Jacobsen* og professorerne *Villars Lunn* og *Erik Strömgren* til belysning af, om de i betænkningen anstillede beregninger fortsat har gyldighed. Dette memorandum, der besvarer det stillede spørgsmål bekræftende, er publiceret i Ugeskrift for Læger (120: 1562, 1958).

Kommissionen har på grundlag af de anstillede undersøgelser fremsat en samlet plan for sindssygehusets udbygning og understreger i denne forbindelse, at en for langvarig byggeperiode, når henses til den situation, hvori sindssygehuset befinder sig, vil være overordentlig betænkelig.

Indenrigsministeriet kan for sit vedkommende tiltræde de i kommissionsbetænkningen indeholdte synspunkter og må i konsekvens heraf lægge afgørende vægt på, at der nu skabes fornøden lovhjemmel for realisationen af det inden for udbygningsprogrammet primært nødvendige. Det forslag, der her efter indstilling fra direktoratet for statens sindssygehospitaler og efter forhandling med sundhedsstyrelsen fremsættes, tager sit udgangspunkt i det af kommissionen udarbejdede udkast til lovforslag, men er mindre omfattende end dette. Det skal i denne forbindelse yderligere nævnes, at der i lovforslaget er taget det selvfølgeligelige forbe-

hold, at de endelige bevillinger til de af forslaget omfattede byggearbejder skal søges på de årlige finanslove.

Det bør imidlertid fremhæves, at planerne skal koordineres med kommunale hospitalsplaner, hvorfor det allerede af nævnte grund er meget påkrævet, at rammerne for det statslige byggeri fastlægges; sker dette ikke, vil nu bestående muligheder for rationel planlægning kunne forspildes. Ligeledes er det meget ønskeligt, at man har den fornødne tid til projekteringen.

Til det anførte skal føjes, at man ud fra økonomiske hensyn vil kunne være indstillet på en etapevis gennemførelse af byggeplanerne, for så vidt angår de psykiatriske hospitaler i Hillerød, Hjørring og Odense. Det gælder for hver enkelt af disse institutioner, at man indledningsvis kan indskrænke sig til at opføre de centrale behandlingsafsnit, således at de øvrige sengeafsnit eventuelt først senere føjes dertil. Ved at påbegynde et eller flere af de nævnte byggearbejder har man således ikke uden videre bundet sig til at realisere projekterne i deres helhed, men vil indtil videre kunne begrænse byggeudgifterne til de med et reduceret projekt forbundne udgifter. Det vil næppe heller ved disse mindre institutioner være fornødent at opbygge et særskilt administrationsapparat.

Den nævnte mulighed, som man finder anledning til at fremhæve, består, fordi den arkitektoniske udformning under alle omstændigheder vil blive den, at afdelingerne for de akutte og derfor mest behandlingskrævende sindslidelser vil blive direkte sammenbyggede med de psykiatriske hospitalers centrale behandlingslokaliteter, medens de øvrige afdelinger må tænkes udformet som særskilte pavilloner, således som det også bliver tilfældet på det under bygning værende psykiatriske hospital i Glostrup. Indledningsvis skulle man herefter disponere over 4 20-sengs-afdelinger på henholdsvis kvinde- og mandsside, altså i alt 160 senge. Først det fuldt udbyggede hospital vil kunne fungere som et egentligt psykiatrisk hospital, medens det reducerede hospital i højere grad vil få karakter af det, man betegner som en psykiatrisk afdeling. Det konstaterede behov for psykiatriske pladser på de pågældende steder er altså ikke dermed dækket, men det er utvivlsomt, at også de mindre enheder indtil videre vil kunne varetage betydningsfulde og stærkt påkrævede funktioner. På tidspunkter, hvor man ikke mener at turde påtage sig de økonomiske byrder, der er forbundne med de større projekters realisation, vil der derfor være rimelig anledning til eventuelt foreløbig at begrænse byggeriet som anført.

Idet man i øvrigt henviser til bemærkningerne

F. t. l. om psykiatriske hospitaler og afdelinger.

til lovforslagets enkelte bestemmelser, skal man yderligere anføre, at det jævnsides med realisati-onen af de heromhandlede planer også vil være påkrævet at gennemføre moderniseringen af nogle af de ældre hospitaler, men at man i overensstemmelse med hidtidig praksis ikke har anset det for påkrævet at søge særlig lovhjæmmel tilvejebragt med henblik herpå. De for de respektive institutioner i det følgende anslåede byggeomkostninger er i øvrigt ifølge sagens natur rent skønsmæssige, idet man først, når projektering har fundet sted, vil have mulighed for med rimelig sikkerhed at anslå omkostningernes størrelse.

Det foreslås samtidig i overensstemmelse med kommissionens derom afgivne indstilling, at der tilvejebringes lovhjæmmel for fremtidig at betegne de staten tilhørende sindssygehospitaler som psykiatriske hospitaler.

Til § 1.

Ordet „sindssygehospital“ har, i kraft af overleverede forestillinger, utvivlsomt ikke den bedste klang. Når hospitalerne nu omdannes så radikalt, som det vil være tilfældet, og når samtidig det psykiatriske behandlingsområde udvides, skønnes der at være vægtige argumenter for indførelsen af en anden betegnelse. Kommissionen har foreslået, at betegnelsen „sindssygehospital“ ændres til „psykiatrisk hospital“, hvilket synes at være den mest adækvate betegnelse for de institutioner, hvorom det drejer sig. Under hensyn til, at den nuværende betegnelse har haft særlig lovhjæmmel (§ 1 i lov nr. 106 af 13. september 1911 om ordningen af plejeforholdene på statens sindssygehospitaler m. v.), har man ment, at der i en ny lov burde optages en bestemmelse herom.

Til § 2.

Omkring 40 pct. af behovet for nye hospitalspladser falder, efter hvad der fremgår af kommissionens udregning, inden for det landområde, der for nærværende dækkes af hospitalet i Nykøbing Sj. Dette skyldes den stærke befolkningstilvækst i de københavnske omegnskommuner. Bestræbelserne må i konsekvens heraf først og fremmest koncentreres om tilvejebringelse af hospitalspladser i det nordøstlige Sjælland. Glostruphospitalet og Ballerup plejehjem vil ikke på langt nær kunne dække Københavns amt, og Frederiksborg amt er stort nok til at bære et hospital af standardstørrelse (350 senge), der bør placeres så nær ved amtets central-sygehus som muligt; et plejehjem i dette amt vil desuden blive nødvendigt. Endnu to hospitaler,

hver på 350 senge, og et plejehjem påregnes af kommissionen opført i Københavns omegn inden 1975.

Behovet for det foreslåede psykiatriske hospital i Hillerød er således meget stærkt, og indenrigsministeriet må i overensstemmelse med kommissionen skønne, at det er nødvendigt, at man i nær fremtid kan disponere over et sådant hospital.

Staten har med henblik herpå og på opførelsen af et plejehjem sammesteds, af Hillerød kommune erhvervet nogle særdeles velegnede arealer, der muliggør hospitalets placering lige over for central-sygehuset, hvilket af hensyn til det meget betydningfulde samarbejde mellem det psykiatriske hospital og central-sygehuset må ses som en særdeles gunstig løsning.

Hospitalet tænkes for størstepartens vedkommende placeret på et areal, hvor ejendommen „Sandviggård“'s bygninger nu er beliggende. Arealet, der suppleres med et areal på 1,1 ha, strækkende sig gennem en tilstødende rækkehusbebyggelse og derfor egnet som boligkvarter, er kun 3,4 ha og bebyggelsen må således blive koncentreret. Til plejehjemmet, der tænkes indrettet med 100 senge, og til visse supplerende hospitalsafsnit er imidlertid et velegnet areal erhvervet i statsskovens nærhed, og da plejehjemmet kommer til at ligge nær ved hospitalet, vil de to institutioner kunne kombineres på en hensigtsmæssig måde. Det havde derfor for så vidt også været rationelt, om de havde kunne bygges samtidig, men af økonomiske grunde har man holdt plejehjemmet uden for nærværende forslag.

Byggeomkostningerne for et hospital på 350 senge anslås skønsmæssigt til 23 000 000 kr. Omkostningerne ved et primært byggeri, omfattende 160 senge, anslås til 16 000 000 kr.; der henvises herom til det indledningsvis anførte.

Inden for det nordjyske område er det psykiatriske hospital i Brønderslev (300 senge), beregnet for patienter med længerevarende sindslidelser, taget i brug, og lovhjæmmel foreligger, som nævnt, for opførelse af et psykiatrisk hospital i Ålborg (250 senge). Da Viborg-hospitalets pladsantal i forbindelse med den igangværende modernisering nedskrives med ca. 500, og da kapaciteten af det kommende Ålborg-hospital, når det skal tilknyttes amtssygehuset, begrænses af arealmæssige grunde, vil det således, som det er nærmere klarlagt i kommissionsbetænkningen, være nødvendigt at opføre et psykiatrisk hospital i Hjørring. Først gennem opførelsen af et sådant hospital vil landområdets pladsbehov blive dækket, og da der i Hjørring er særdeles gode muligheder for tilknytning til det

stedlige centralsygehus, må gennemførelsen af nævnte hospitalsprojekt anses for overordentlig ønskelig. Byggeomkostningerne for et hospital med 350 senge anslås, ekskl. udgifterne til arealerhvervelse, skønsmæssigt til 21 000 000 kr., omkostningerne ved et primært byggeri, omfattende 160 senge, til 14 000 000 kr.

Endelig er der i Odense behov for et psykiatrisk hospital med 350 senge. Der har af kommissionen været ført forhandlinger med bestyrelsen for Odense amts og bys sygehus, og de fornødne arealer, grænsende umiddelbart op til sygehuset, er for hånden, og der er afgivet tilsagn om, at disse arealer indtil videre holdes til rådighed. Også i Odense er der således mulighed for placering af et psykiatrisk hospital i tilknytning til et moderne centralsygehus, og hospitalet vil tillige få en gunstig beliggenhed inden for landområdet, ligesom naturligvis også byens størrelse motiverer, at der bør være psykiatriske behandlingsmuligheder på stedet.

For nærværende dækkes landområdet af det psykiatriske hospital i Middelfart, der er normeret med 1 057 pladser, og hvortil plejehjemmet Hvedholm med 124 normerede pladser er knyttet. Det er kommissionens opfattelse, at Middelfart-hospitalet gennem fornøden modernisering kan føres frem til en tidssvarende standard, men hospitalets pladsantal må som led i en sådan modernisering nedskrives til 650-700 pladser, og modernisering kan således ikke påbegyndes, før man disponerer over hospitalet i Odense. Både af hensyn til landområdets pladsbehov i almindelighed, der ingenlunde kan dækkes af hospitalet i Middelfart, og med særligt henblik på dette hospitals modernisering er der altså trang til et hospital i Odense, og man har derfor anset det påkrævet at lade et forslag herom indgå i nærværende lovforslag. Kommissionen foreslår tillige, at der i Odense placeres et plejehjem for 200 patienter, men ligesom i Hillerød har man også her ment at burde udskyde et forslag herom til senere.

Byggeomkostningerne for et hospital med 350 senge, indbefattet et stærkt tiltrængt børnepsykiatrisk afsnit, er skønsmæssigt anslået til 24 000 000 kr., et primært byggeri, omfattende 160 senge og et børnepsykiatrisk afsnit, vil kunne gennemføres for 18 000 000 kr.

Til § 3.

Til hospitalet i Hillerød har arealerhvervelser fundet sted, areal til hospitalet i Odense er reserveret, men endnu ikke erhvervet, og i Hjørring har kommunen erhvervet en del af det nødvendige areal.

Til § 4.

Når projekter foreligger, vil endelige overslag og beregninger være at udarbejde. Overslagene vil blive forelagt boligministeriet til godkendelse.

Til § 5.

Uanset den stedfindende udbygning af det egentlige psykiatriske hospitalsvæsen, vil der utvivlsomt være behov for etablering af psykiatriske afdelinger på centralsygehuse. Det siges i kommissionsbetænkningen, at man også må søge sådanne mindre specialafdelinger oprettet, i første række på sådanne steder, hvor oprettelsen af de noget større hospitaler ikke skønnes hensigtsmæssig eller praktisk gennemførlig af arealmæssige eller andre grunde, men hvor der må antages at være et særligt behov som følge af lang afstand til nærmeste psykiatriske institution. I sådanne tilfælde ville det efter kommissionens opfattelse — såfremt afdelingen ikke oprettes som statslig — være rimeligt, om der blev ydet et større statstilskud end efter de for almindelige sygehusafdelinger gældende regler. Det fremhæves endvidere i betænkningen, at det, efterhånden som sindssygeværnets i øjeblikket store vanskeligheder med hensyn til sengeplads er afhjulpet, efter alt hvad man kan skønne, vil være en naturlig udvikling, at der i stigende grad lægges vægt på etablering af psykiatriske afdelinger tilknyttet sådanne centralsygehuse.

Indenrigsministeriet lægger vægt på, at også denne side af det psykiatriske behandlingssystem udbygning tilgodeses i rimeligt omfang, og at dette sker samtidig med det egentlige hospitalsbyggeri, der — som fremhævet af kommissionen — allerede nu bør suppleres ad nævnte vej. Indenrigsministeriet tiltræder ligeledes kommissionens opfattelse, at der for sådanne afdelingers vedkommende, hvis de etableres som kommunale, må kunne blive tale om videregående statsrefusion, når forholdene ligger således, at man inden for det pågældende landområde kommer til at løse opgaver, der ligger på linje med de opgaver, som det statslige psykiatriske hospitalsvæsen varetager inden for de af dets hospitaler dækkede områder. Kommissionen har i denne forbindelse henvist til den for godkendte neurokirurgiske afdelinger etablerede refusionsordning, idet den herved bemærker, at det må være en forudsætning, at regnskaberne af det pågældende sygehus affattes på en sådan måde, at den enkelte afdelings totaludgift kan opgøres.

Spørgsmålet vil af indenrigsministeriet blive efterprøvet i samråd med sundhedsstyrelsen, således at der også på dette felt kan finde en hensigtsmæssig,

med udbygningen af det psykiatriske hospitalsvæsen koordineret, planlægning sted. Man har fundet det naturligt, at man i hvert enkelt tilfælde søger det fornødne overenskomst- og bevillingsmæssige grundlag tilvejebragt, og man har derfor ikke fundet, at der, således som for det større statslige byggeris vedkommende, var anledning til at søge særskilt lovhjemmel for de enkelte afdelinger tilvejebragt. Man understreger imidlertid, at det ikke herved har været tanken, at etableringen af psykiatriske afdelinger på dertil egnede steder skulle afvente gennemførelsen af det egentlige hospitals-

byggeri; den samlede planlægning må, som nævnt, have begge muligheder for øje.

Til § 6.

Man har fundet det rigtigst at indføje en til § 9 i lov nr. 88 af 31. marts 1953 om opførelse af sindssygehospitaler i Ålborg og Glostrup m. v. svarende bestemmelse om, at der kan udstedes statsobligationer til tilvejebringelse af de fornødne midler til arealerhvervelse og til opførelse af psykiatriske hospitaler i Hillerød, Hjørring og Odense.
